

Unikátní záběry poprvé dokumentují vlčí pár v CHKO Jeseníky. Ochránci vyzývají k ochraně vlků a žádají rozšíření území pro divočinu.

Datum vydání: čtvrtek 11. května 2023

Společnost přátel Jeseníků (SPJ) a Hnutí DUHA Jeseníky (HDJ) řadu let upozorňují na význam Jeseníků jakožto posledního velkého ostrova divočiny na Moravě a usilují o její záchranu. SPJ proto organizuje nezávislý monitoring vzácných druhů na území CHKO založený na pozorování v terénu a na fotopastech. Projekt „Život v jesenické divočině“ organizace financuje z vlastních zdrojů a z darů veřejnosti. V prosinci 2022 obě organizace zveřejnily dosavadní výsledky, které potvrdily, že území CHKO Jeseníky je domovem velkých šelem a orla skalního, kteří stojí na vrcholu potravního řetězce a mají klíčovou roli pro fungování divočiny. Aktuální výsledky monitoringu navíc potvrzují opakovaný výskyt vlků na třech lokalitách v oblasti Medvědí hornatiny. **Zásadní zprávou je, že je to poprvé, kdy je na území CHKO Jeseníky na záznamech ve všech třech případech zachycen vlčí pár. Organizace také žádají veřejnost, aby jim posílala informace o spatření vlků na území CHKO Jeseníky.**

Potvrzuje se tak to, na co jsme již dříve upozorňovali Správu CHKO Jeseníky. Většina našich nálezů byla učiněna v Medvědí hornatině a právě tady je velká pravděpodobnost vzniku vlčí smečky. **Obě organizace se proto včera oficiálně obrátily dopisem na vedení Správy CHKO Jeseníky s žádostí o přijetí konkrétních opatření na ochranu vlků.** Vzhledem k tomu, že jde o kriticky ohrožený druh a jeho výskyt na území CHKO Jeseníky je vzácný a potřebný, je důležité vytvořit podmínky pro jeho úspěšnou existenci. Obě organizace proto vyzývají Správu CHKO, aby:

1. zahájila vlastní monitoring velkých šelem v oblasti (např. s využitím fotopastí),
2. zahájila oficiální jednání s vlastníkem lesů (Biskupské lesy) a vyžádala si jejich záznamy o výskytu vlků a přijala konkrétní opatření na ochranu vlků,
3. vydala společně s představiteli Biskupských lesů veřejnou deklaraci (např. memorandum o spolupráci), ve kterém obě strany veřejně podpoří návrat vlků, jejich ochranu a upozorní na nutnost zabránění pytláctví. Státní ochrana přírody i lesníci by měli společně zajistit podmínky pro existenci vlčí populace. Součástí takové deklarace by měla být i osvěta a informovanost, shoda na zajištění klidových území a například časové omezení těžebních zásahů v lokalitách výskytu vlků, zejména pak v případě zjištění vlčí smečky s mláďaty.

Ochránci přírody, Správa CHKO i lesníci si dlouhé roky stěžují na přemnožené stavy spárkaté zvěře (jde např. o prase divoké, srnčí, jelení nebo kamzičí zvěř) a považují to za největší problém při obnově horských lesů. Okusem mladých semenáčků přemnožená zvěř výrazně omezuje úspěšnost obnovy lesů a jejich druhovou pestrost (nejvíce trpí okusem jedle, javory, jeřáby, také buky) a způsobuje i výrazné ekonomické ztráty a výdaje na ochranu (např. nutnost výstavby oplocenek apod.). **Právě nyní má Správa CHKO možnost tyto problémy účinněji řešit tím, že aktivně podpoří návrat vlků do horské krajiny. To povede k obnovení rovnováhy v přírodě Jeseníků. Velmi dobrým příkladem přínosu návratu vlčích smeček jsou případy v NP Yellowstone a v NP Šumava.** Lesníci na Šumavě zjišťují, že od roku 2017 jim vlci úspěšně pomáhají s redukcí spárkaté zvěře [1].

Podstatným přínosem vlků a dalších velkých šelem v horské přírodě je funkce tzv. **zdravotní policie lesa**, kdy přednostně loví kořist slabší, nemocnou či s nějakým hendikepem. Přispívají tak k udržení zdravější populace zvěře. Samozřejmě, že návrat velkých šelem s sebou nese určitá rizika a problémy, zejména **ztráty na hospodářských zvířatech**. Tomu lze ale účinně předcházet zejména elektrickými ohradníky a trvalou přítomností pasteveckých psů. Odborné analýzy provedené ve střední Evropě dokládají, že hospodářská zvířata tvoří jen necelé 1% vlčího jídelníčku [2]. **Neméně důležité je také to, aby lidé ve vlčích oblastech respektovali určitá pravidla.** Nemusíme mít strach chodit do hor a do přírody, ale v oblastech s výskytem vlků je vhodné držet se na turistických stezkách a majitelé psů by neměli pouštět na volno svého psa. Nedávný případ usmrcení psa vlkem u Jablunkova je ukázkou toho, že šelma si může hájit své teritorium před narušitelem. Volné pobíhání psů přitom zakazuje i myslivecký zákon.

Oblast Jeseníků má velký potenciál pro existenci a rozšiřování divočiny. Pouze na Šumavě a v Jeseníkách lze v rámci České republiky nalézt poslední plošně rozsáhlé ostrovy divoké přírody a tisíce hektarů přirozených horských lesů. Zatímco na Šumavě se podmínky pro divočinu rychle zlepšují díky fungování národního parku, **příroda Jeseníků je pod největším tlakem v historii a Správa CHKO situaci dlouhodobě nezvládá účinně řešit.** Nevytváří vhodné podmínky pro prosperitu klíčových druhů, jako jsou vlk, rys, orl skalní nebo tetřev hlušec. Zásadním problémem jsou celoročně probíhající těžby dřeva v lesích, ničení starých lesů, overturismus a vysoký počet lidí na horách, propagace posledních odlehlých míst mimo značené stezky na Facebooku a na Instagramu. V neposlední řadě je to i problém pytláctví, které v praxi představuje trestný čin neoprávněného lovu zvěře, například velkých šelem a velkých dravců.

Příroda Jeseníků nutně potřebuje klidová a bezzásahová území, kde člověk dá prostor přírodě, ponechá přírodní procesy včetně kůrovce svému přirozenému vývoji a vzácné druhy zvířat budou mít nerušený prostor pro přežití. **Obě organizace proto vyzývají Správu CHKO, aby v letošním roce vyhlásila cíl alespoň 10% plochy CHKO jako území pro divočinu (klidové a bezzásahové území) a zároveň aby zajistila podstatné rozšíření NPR Praděd a NPR Šerák-Keprník [3].** Ideální příležitostí k tomu je schvalování nového Plánu péče o CHKO Jeseníky jakožto strategického dokumentu ochrany přírody na dobu 10 let. Vhodným řešením do budoucna je pak **vyhlášení Národního parku Jeseníky jakožto opatření k trvalému zajištění ochrany nejcennější přírody na Moravě.**

Ondřej Bačík, předseda Společnosti přátel Jeseníků, řekl:

„Jeseníky jsou posledním velkým ostrovem divoké přírody na Moravě. Vlci se do CHKO Jeseníky vrací a dokládají to i první záběry vlčího páru. Žádáme Správu CHKO, aby přijala konkrétní opatření na ochranu vlků.“

Klíč k přežití jesenické divočiny má Správa CHKO, bohužel pro to ale nedělá téměř nic. Je potřeba vytvořit klidová a bezzásahová území alespoň na 10% plochy CHKO a rozšířit rezervace v oblasti Pradědu a Keprníku. Jeseníky jsou domovem pro vlka, rysa i orla, nebudou ale žít mezi motorovými pilami, harvestory a zástupy lidí, co chodí mimo stezky. Žádáme Správu CHKO, aby začala konat a chránila poslední divočinu!“

Ivo Dokoupil, koordinátor Hnutí DUHA Jeseníky, řekl:

„Opakované potvrzení výskytu vlků v CHKO Jeseníky je velký úspěch. Pro zdravé fungování horské přírody je důležitý také rys ostrovid, proto apelujeme na Správu CHKO, aby zahájila projekt reintrodukce (návratu) rysa do hor. Zásadní je ale to, že Správa CHKO nezvládá účinnou ochranu vzácných lokalit před neukáznými turisty, chození mimo stezky a rušení divokých zvířat. Strážce přírody uvidíte občas u „Petráků“, ale jinde si kde kdo dělá, co chce. Nejlepším řešením pro centrální území CHKO je proto vyhlášení Národního parku Jeseníky.“

Aktuální záběry páru vlků v CHKO Jeseníky naleznete zde:

<https://www.youtube.com/watch?v=T6BXjKMBpxE>

Fotografie a videa s výsledky monitoringu vzácných druhů zvířat (ZDROJ: archiv Společnosti přátel Jeseníků) najdete zde: „Velké šelmy a dravci Jeseníků“

<https://www.youtube.com/watch?v=9hiQjE7rqE>

„Šelmy, dravci a sovy Jeseníků“:

<https://www.youtube.com/watch?v=GM4C8wdLpyo>

Kontakty:

Ondřej Bačík, předseda Společnosti přátel Jeseníků, 604 631 563,

ondrej.bacik@centrum.cz

Ivo Dokoupil, koordinátor Hnutí DUHA Jeseníky, 777 787 927

ivo.dokoupil@tiscali.cz

Poznámky:

[1] Poté, co byli na území **Yellowstone** vlci před 100 lety vyhubeni člověkem, došlo k dramatickému nárůstu spárkaté zvěře, především jelenů wapiti a následně k rozsáhlým změnám v celém ekosystému. Zejména se projevila degradace lesních porostů, eroze půdy, listnaté dřeviny podél břehů řek zmizely. Příroda opět člověkovi ukázala, že v ní všechno souvisí se vším a jak důležité je nenarušovat odvěké vazby. A tak bylo z kanadské Alaberty převezeno do Yellowstonu několik desítek vlků, kteří dali základ dnešní silné vlčí populace. Výsledky se projevily rychle, počty jelenů wapiti v oblasti výrazně poklesly, do horské divočiny se vrátila rovnováha a lesní ekosystémy se obnovily. Podobně i v **NP Šumava** již po krátké době přítomnosti vlčích smeček zjišťují jejich přínos pro obnovení rovnováhy v přírodě. Místní příběh se začal psát v roce 2017, kdy vlčí pár přivedl na svět první šumavská vlčata. Aktuálně se odhaduje počet vlčích smeček na pět a lesníkům národního parku výrazně pomáhají s redukcí jelení zvěře. Dříve byl roční plán odlovu zhruba tisíc kusů, teď je zhruba na polovině. Lesníci spoléhají na přirozené predátory a do plánu lovu započítávají také úhyn těch kusů, které uloví vlci. Odhadují, že jde okolo 400 kusů za rok.

[2] Rozsáhlá saská studie stravovacích návyků vlků, prováděná Přírodovědným muzeem Senckenberg v Görlitz v sousedním Sasku, zjistila, že dominantní potravou vlků je srnčí zvěř (52,1%), následují jeleni (24,7%) a divoká prasata (16,3%), zajáci (3,4%), zatímco hospodářská zvířata tvořila jen necelé 1% vlčího jídelníčku.

[3] Plán péče o CHKO Jeseníky na období 2013 – 2022 stanovuje v bodě 2.3

Maloplošná zvláště chráněná území pro Správu CHKO opatření:

„připravit návrhy na nové vyhlášení z důvodu nutnosti ochrany cenných ploch:

a) NPR Šerák-Keprník – rozšíření o území Sněžná kotlina, Červená hora, komplex lesů v závěru Hučivé Desné (tzv. Japonská zahrada), masív Vozky a navazující smrkové lesy na LHC Hanušovice, cca 380 ha,

b) NPR Praděd – rozšíření o lesní porosty při a pod hranicí lesa v závěru Sviního, Velkého Dědova a Medvědího dolu, o území přírodní rezervace Břidličná a Pod Jelení studánkou, cca 950 ha“.